

publicació de la lliga dels drets dels pobles

p a p e r s

núm. 26/2003

ESPECIAL
25 ANYS

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES

Lliga dels Drets dels Pobles, així va començar, Joan Casañas /
de Kabul a Bagdad, Carlos Taibo / la mundialización de las
resistencias y de las luchas contra el neoliberalismo, François
Houtart / la Lliga al 2027 / quan Tàpies va pintar un cartell
per la Lliga / orígenes del conflicto armado en Colòmbia

Des de la junta... Isidre Carné	2
Els orígens de la Lliga Lliga dels Drets dels Pobles, així va començar Joan Casañas	3
Retalls de premsa	6
La Lliga La Lliga al 2027 (o 25 anys després) Vicenç Creus	7
La Lliga Quan Antoni Tàpies va pintar un cartell per la Lliga Isidre Carné	9
Actualitat De Kabul a Bagdad Carlos Taibo	10
Amèrica Llatina Los orígenes del conflicto armado en Colòmbia Carmina Pons	13
Opinió La mundialización de las resistencias y de las luchas contra el neoliberalismo François Houtart	16
Biblioteca Bibliografia destacada	18
Activitats de la Lliga	19

Revista Papers

Edita Lliga dels Drets dels Pobles
Tiratge 1.500 exemplars
Data d'edició Març de 2003
Consell de Redacció Rita Huybens, Albert Roig, Isabel Ruíz, Xavi Zulet.

Revista trimestral
Disseny i Impressió Impremta Dit i fet
Revisió Lingüística del català Consorci per a la Normalització Lingüística

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES
Adreça Carrer Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch)
08208 SABADELL
Adreça Postal Apartat de Correus 2045
08200 SABADELL
Telèfon i Fax 93 723 71 02
Pàgina Web www.sabadellsolidari.org/lliga
Adreça electrònica lliga@sabadellsolidari.org
Horari d'atenció De dilluns a divendres de 17 a 21 h
al públic

Disposem d'una biblioteca especialitzada en: drets humans, desenvolupament, cultura de pau, política, pobles indígenes, món àrab i musulmà... on trobaràs informació alternativa a la dominant. Pots consultar el fons bibliogràfic a la nostra web. L'horari de consulta del biblioteca és de dilluns a divendres de 17 a 21 h.

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament, l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta sempre i quan se citi la font.

amb la col·laboració de:

Des de la junta

Amb senzillesa, reflexió i anàlisi crítica, hem commemorat els 25 anys d'existència de la Lliga dels Drets dels Pobles. Són moltes les persones, sempre d'una manera desinteressada, que al llarg d'aquesta trajectòria hi han deixat la seva empremta. Hem anat fent una petita ONG singular. No som, ni aspirem de cap manera a esdevenir, una multinacional de la cooperació, ni una empresa llançada a la captura d'apadrinaments, ni una companyia d'ajuda d'emergència. Pensem que fora de Barcelona, des del Vallès Occidental, també hi pot haver una veu pròpia i contínua, en defensa dels drets humans i dels pobles. També hem evitat crear una estructura que burocratitzés i es mengés els nostres esforços i accions. Som gairebé 400 socis, i tan sols un membre professionalitzat que fan possible el treball de sensibilització i, a voltes, de cooperació. Això constitueix, certament, un fre a emprendre tasques de més gran envergadura, però és l'opció de creure encara en l'utopia de la força conscienciadora i transformadora del voluntariat organitzat.

Volem continuar sent una eina que és sabedora de la seva identitat instrumental, i de la seva humil aportació, que és efimera i al servei de la defensa dels drets dels pobles. I finalment, volem donar el nostre agraïment a les persones de pobles i cultures que al llarg d'aquests 25 anys, ens han ensenyat la diversitat i la riquesa de la vida humana. Com deia recentment a Barcelona Ryszard Kapucinski els occidentals tendim a oblidar que la vida que coneixem i tenim no és la vida normal, que és la vida d'una part molt petita de la humanitat. La vida humana en el nostre planeta és molt dura. I molt insegura. És plena de temors i perills... Malauradament, molt poca gent dels països desenvolupats sap com és la vida de milions de persones. Per això, i perquè aquesta gent és muda, no sap parlar, ni plantejar les seves demandes, no sap organitzar-se, ni demanar que se'ls escolti. Aquesta és una pobresa molt silenciosa, no és capaç de revoltar-se. D'aquesta gent, n'hem après molt, i ens ha fet diferents en el transcurs d'aquests 25 anys. Gràcies.

Isidre Carné

Fotografia de portada: Pintura d'Agustí Puig amb motiu dels 25 anys de la Lliga dels Drets dels Pobles

Una mirada enrera després de 25 anys

Lliga dels drets dels pobles, així va començar

1976. Eren temps, a casa nostra, de transició de la dictadura cap a la democràcia i l'autonomia. A Barcelona teníem ja des de feia anys una institució de cooperació amb el Tercer Món, especialment amb Camerun i Xile: l'AGERMANAMENT. Era un organisme de confessionalitat cristiana, crescut a l'interior de l'església catòlica, una de les poques entitats que llavors podia realitzar amb certa llibertat activitats de solidaritat internacional. A Sabadell hi havia una delegació de l'Agermanament molt activa. Una de les seves tasques principals era, llavors, l'acolliment de persones i famílies xilenes que fugien de la persecució política pinochetista.

Tot defensant la justícia i la llibertat en altres pobles i llocs del món, l'Agermanament havia fet que molts s'adonessin de les greus mancances que en aquests aspectes hi havia a l'Espanya franquista. Per això tenia seriosos problemes amb les autoritats del règim.

Arribava aleshores, però, el dinàmic moment de mirar cap a un nou endavant i crear institucions civils fortes i àmplies adaptades a la democràcia que venia i que complementessin l'activitat política.

Per altra banda, quan el 17 de gener de 1976 es clausurava a Roma la tercera sessió del Tribunal Rusell II, que jutjava les activitats i intervencions imperialistes a l'Amèrica Llatina, Lelio Basso, president del Tribunal, va anunciar públicament la creació

La Lliga dels Drets dels Pobles subscriu el codi ètic de les ONGD

S'eleva així el nivell d'exigència en transparència i gestió

C. C.

Més transparència, austeritat, professionalitat, optimització de recursos, harmonització del treball voluntari i de la professionalització i independència econòmica i política.

Aquests són els punts més destacats del nou «codi ètic» elaborat per la Federació d'ONGD (Organitzacions No Governamentals) per al Desenvolupament i que l'entitat sabadellenca Lliga dels Drets dels Pobles ha aprovat de subscriure en la darrera Assemblea General celebrada a la seva seu social a Ca l'Estruch.

Aquest codi regula aspectes fonamentals com el concepte mateix d'ONGD –s'insisteix en la «D» que fa referència a l'acció per al desenvolupament–, la relació amb les administracions públiques, la captació i ús

de recursos econòmics o la relació amb les anomenades «contraparts» dels països del Sud amb els quals es coopera.

Segons el president de la Lliga dels Drets dels Pobles, Vicenç Cresas, l'aprovació del document per part de la Federa-

ció catalana d'ONGD és positiu en el sentit que «significa posar-nos el llistó més alt en un moment en què no només hi ha molta quantitat d'ONGs sinó també molta diversitat».

Cresas destaca «l'esforç conjunt» de totes les organitzacions per a acordar el document i ha afegit que aquest «augmenta les possibilitats que la societat després ens pugui demanar més comptes».

Amb tot, matissa que «com a tota declaració de principis, [el codi] és un programa per anar-hi arribant».

DS

«Significa
apujar el llistó
en un moment
de 'boom' de les
ONGs»

□ DONAR-LO A CONÈIXER

El text va ser aprovat per la Federació Catalana d'ONGD el passat 25 de juny després de dos anys d'elaboració i entrarà en vigor el proper 15 de desembre. La Lliga dels Drets dels Pobles, que paral·lelament ja havia aprovat un «document mare» amb reflexions en la mateixa línia, s'ha compromès també a difondre el codi ètic en col·laboració amb altres organitzacions locals i donar-lo a conèixer a Sabadell ■

L'actuació de la Lliga no ha passat desapercebuda dins l'àmbit de les ONG

d'un organisme que assegurés la continuïtat de les activitats que amb tanta força moral i ressò internacional havia portat a terme el Tribunal Rusell. El nou organisme era la Fundació Internacional Lelio Basso per l'Alliberament i els Drets dels Pobles. S'havia de dedicar principalment a l'estudi i la investigació dels drets dels pobles. I al seu costat, un altre organisme: la Lliga Internacional per l'Alliberament i els Drets dels Pobles, més centrada en l'activitat solidària militant de base. Aquestes dues institucions farien sessionar, cada vegada que ho creguessin convenient, el Tribunal Permanent dels Pobles.

Quedava ja ben clara la intenció, que

no hem abandonat mai, de relacionar a fons els drets bàsics de les persones i grups humans amb les situacions històriques, polítiques i econòmiques que, molt sovint, són les que produeixen la violació d'aquests drets; i de traduir-ho tot en accions militants diverses i com més eficaces millor.

En realitat, però, el naixement d'aquests tres organismes que hem esmentat –i que habitualment s'indiquen com una sola cosa amb el nom simple de Lliga dels Drets dels Pobles– es va concretar quan a Alger, promoguda per la Lliga, se celebra, a principi de juliol de 1976, la Primera Conferència Internacional sobre els Drets dels Pobles. Hi van participar activament algunes persones de Cata-

Durant anys s'ha participat en tota mena d'activitats

lunya i s'hi va aprovar i proclamar la Declaració universal dels drets dels pobles, que des de llavors ha estat com la nostra "carta magna". És una declaració naturalment revisable i reformable: ja llavors els catalans, entre altres, maldaven per veure-hi més explícits els drets de les minories nacionals i ètniques.

Tot estava a punt perquè, aquí a Barcelona, Agermanament i una altra institució que ell mateix havia creat, el Centre d'Informació i Documentació Barcelona-Tercer Món (CIDOB -TM), proposessin la creació d'una Secció Catalana de la Lliga Internacional. Estar integrats en un organisme d'aquesta mena n'era la motivació principal, perquè permet una actuació autònoma en cada país alhora que facilita la coordinació internacional. La lluita contra l'opressió dels pobles, es deia, és complexa, difícil i llarga, per això cal coordinar els intents que es fan arreu del món. Es creaven, doncs, seccions de la Lliga a Itàlia, Suïssa, Bèlgica, França, Euskadi, Astúries, Veneçuela, Mèxic, etc.

La realitat mostrava que la nova situació democràtica que s'estava cre-

ant permetria que la solidaritat amb els altres pobles pogués ser exercida des de múltiples plataformes: veïnals, sindicals, polítiques, professionals... Calia, doncs, pensar en una plataforma àmplia i unitària, que permetés englobar el màxim de forces representatives catalanes. Per això, en el futur Consell Nacional de la Lliga hi haurà representants de molt diverses entitats i organitzacions i es començarà l'activitat de donar a conèixer la Lliga per tot Catalunya.

El 28 de gener de 1977 hi ha un acte públic de presentació de la Lliga dels Drets dels Pobles a Sabadell. El que era una delegació local de l'Agermanament es va transformar en una secció local de la Lliga. La primera activitat fou, al febrer d'aquell any,

una Setmana de Solidaritat amb el Poble Sahrauí. Des de llavors, una llarga llista d'activitats, omple l'història de la Lliga a la nostra ciutat, que esdevindrà el punt central, i gairebé únic, de la Lliga Catalana.

Però no correm tant i diguem que a partir de 1977 a Barcelona es va configurar una mena de tríode: Agermanament, CIDOB-TM, Lliga dels Drets dels Pobles, que organitza actes de solidaritat, convoca gent i entitats, edita materials d'estudi i difusió, es coordina amb altres organismes de diversos àmbits, etc. I es sol·licita la legalització de la Lliga dintre de l'Estat espanyol, cosa que serà denegada el març del 78.

Tota aquesta intensa activitat fa que la Lliga Internacional decideixi que el lloc de celebració el seu Primer Congrés sigui Barcelona, el desembre de 1977. Aquesta decisió era una mostra del reconeixement de la lluita del poble català pel seu alliberament, i també del treball que Agermanament realitzava des de feia anys per desenvolupar la solidaritat catalana envers els pobles del Tercer Món. El Congrés vol reunir delegacions de les Lligues que s'estan creant en diversos països per tal de constituir-se, ara ja de manera ben oficial i pública, en una Lliga Internacional.

I així va ser, tot i que el Congrés va ser prohibit per les autoritats de Madrid. El Ministeri d'Afers Exteriors justificava així el seu informe negatiu: aquest Congrés "pone en peligro las relaciones internacionales de España". Curiosa i interessant realitat: si durant el franquisme fèiem por per la consciència de llibertat que podíem crear dintre d'Espanya, ara en fèiem per la que podíem crear fora, en altres estats.

Malgrat tot, però, de manera clandestina, sota la protecció dels

Caputxins de Sarrià, el Congrés es va celebrar, i va produir un impacte fort en l'ambient social i polític d'aquells dies a casa nostra. La Lliga Internacional va quedar totalment constituïda i estructurada, se'n van aprovar els estatuts i es va crear definitivament el Tribunal dels Pobles.

L'article segon dels estatuts diu: "La Lliga té per objectiu lluitar pel dret que els pobles tenen a determinar llur propi destí, contra tota forma d'opressió, dependència i dominació i, en general, contra tota forma d'imperialisme. Defensarà els principis fonamentals continguts en la Declaració universal dels drets dels pobles, proclamada a Alger el 4 de juliol de 1976, i contribuirà, sobre la base d'aquests principis, a la Pau del Món."

L'eufòria que a Catalunya va deixar la celebració d'aquell congrés va impulsar els passos que faltava donar cap a la creació definitiva de la Secció Catalana de la Lliga. Es va constituir un Comitè Nacional, amb representants de moltes institucions i organismes, del qual sortí una junta directiva. La seu era als mateixos locals del CIDOB-TM i Agermanament, al carrer Llúria. Les tres entitats juntes seguien organitzant actes i campanyes de solidaritat, editant llibres i diferents materials, etc. Una activitat realment intensa i valuosa. I la Secció de Sabadell era de les més dinàmiques en tota aquesta empena inicial de la Lliga Catalana. La llista d'activitats realitzades és molt llarga.

Però, malgrat tot, en l'àmbit català i barceloní l'intent no va reeixir. Per més esforç que hi feren algunes persones, no s'aconseguí consolidar aquella incipient i prometedora Lliga Catalana. Seria llarg d'esbrinar-ne les causes. Ja és una pàgina de la nostra història.

La solidaritat amb el poble de Xile, va ser, en els inicis, un dels eixos de treball més importants

El juny de 1982 se celebra a Roma el Segon Congrés Internacional de la Lliga. Hi participa una delegació catalana. Es va fent palès que la branca per on pot seguir creixent aquell arbre anomenat Lliga Catalana és Sabadell. El desembre d'aquell any la Lliga rep la legalització de la Generalitat de Catalunya. Hi ha escrits, però, d'aquells mateixos dies que ja constaten que la Lliga "no s'ha potenciat a nivell català". És que hi ha, a la nostra terra, una gran diversificació d'interessos socials i polítics, i de camins per assolir-los. A Barcelona, d'aquell conjunt Agermanament-Lliga-CIDOB, només aquest últim segueix actiu i creixent fins avui dia, gràcies a l'elogiable dèria d'algunes persones.

La Lliga Internacional va seguir també força activa durant uns quants anys; i esdevingué entitat amb representació permanent a l'ONU a Ginebra. El Tribunal Permanent dels Pobles va sessionar sobre l'Afganistan el desembre del 82 a París, i sobre Guatemala, el gener del 83 a Madrid.

Respecte a Catalunya, hi ha un text de final del 85 que diu molt amb

poques paraules. El transcrivim tal com és, no pas per ganes d'acabar amb una nota pessimista, sinó perquè l'atenció a la realitat ens fa savis: "Diversas circunstancias han impedido durante estos años la consolidación de una Liga nacional catalana. Únicamente en Sabadell ha crecido una sección local de la Liga. Los diversos intentos de crear secciones de la Liga en las distintas nacionalidades y regiones del Estado Español han fracasado. Existen personas o entidades aisladas interesadas en nuestro proyecto pero hasta ahora no se ha concretado ninguna realidad durable."

La "realidad durable" estava, repetim-ho, -i aquesta és una de les coses que estem celebrant- a Sabadell. En aquest mateix número de la nostra revista trobareu abundant informació sobre què més ha passat. És a la nostra ciutat que segueix la interessant història de la Lliga dels Drets dels Pobles a Catalunya. No sempre el que és important ha de créixer a la "capital" o a la "gran ciutat". Si n'hem fet de feina del 1977 ençà!

Joan Casañas

Retalls de premsa

Existe una desaprobación general a las políticas del FMI y el Banco Mundial

¿Hay que abolir el Fondo Monetario Internacional?

Desde 1998, el Fondo Monetario Internacional (FMI) ha sido objeto de numerosas críticas. Se cuestiona su irresponsabilidad, su falta de transparencia, su elitismo, el fracaso de sus políticas de ajuste estructural y su papel en el inicio de la crisis asiática. Desde el banquillo de los acusados, la organización ha anunciado una serie de reformas con el objetivo de combatir la pobreza de forma más eficaz. ¿Se trata de una verdadera voluntad de cambiar de orientación? ¿O serán simplemente palabras destinadas a mejorar su mancillada reputación? La segunda opción parece la más plausible. A pesar de los discursos y de las declaraciones de principios, las políticas del FMI prácticamente no han cambiado. Las privatizaciones, la desregularización y la apertura de los mercados siguen siendo su credo. De hecho, sólo una ruptura con el pasado y una mayor implicación de los políticos y de la sociedad civil dentro de la organización podrían devolverle su credibilidad.

Walden Bello, *Alternativas Sur*, Vol. I (2002) N° 2

La cuestión del petróleo en el conflicto de Chechenia

No hay documentos ni testigos que señalen al petróleo checheno como causante de la guerra iniciada a finales de 1994. Sin embargo, las tropas rusas fueron enviadas para preservar intacto el complejo de gas y petróleo, lo que delata la mano del entonces primer ministro ruso Viktor Chernomyrdin y la influencia de Salambek Khadzhiev, que en 1995 estaba a la cabeza del gobierno de reconstrucción nacional de Chechenia. Sus vidas y carreras estaban muy vinculadas al complejo soviético del gas y del petróleo (en cierta época Khadzhiev fue ministro del Petróleo y de la Industria Petroquímica de la URSS, con Chernomyrdin como mano derecha).(...)

Los acontecimientos en torno al petróleo del mar Caspio se desarrollaban paralelamente al conflicto en Chechenia, pero en una primera etapa estaban totalmente desvinculados. Sin embargo, en 1992, representantes de las mayores compañías petroleras occidentales se reunieron en Turquía y fraguaron la posibilidad de transportar el petróleo del Caspio desde Bakú, a través de Turquía, hasta Ceyhan, en la costa mediterránea. En aquel momento, el encuentro resultaba extraño puesto que no había ningún acuerdo firmado sobre la explotación de los campos de petróleo del Caspio.

Fue el primer moviminetto de una partida a gran escala, cuyo premio era el petróleo del Caspio. Rusia, por su parte, no ahorra esfuerzos para mantener a las empresas extranjeras lejos de esa región.

Ecología política. Cuadernos de debate internacional, 23, 2002

Lenta descomposició a Costa d'Ivori a causa de les discriminacions ètniques i regionals.

La rebel·lió que va esclatar el 19 de setembre de 2002 a Costa d'Ivori, no és més que la darrera manifestació de la fragilitat de l'estat que es forja sobre els prejudicis ètnics. Sota una aparent estabilitat, el país i les seves institucions estan sotmeses, des de la independència, a pressions centrípetes: l'Estat no ha sigut mai ni imparcial ni democràtic, ha practicat sempre la discriminació ètnica i els grups exclosos del poder l'han vist com a propietat d'una ètnia.

La polèmica de l'ivoritat –principi que obliga a provar els orígens ivorians per participar a la carrera electoral– és un dels episodis de la dominació de les èlites originàries del sud del país. (...) Per a importants sectors de la societat l'Estat representa –o ha representat en un moment o altre– una amenaça o un adversari del qual s'ha de desconfiar.

(...) La guerra actual, dirigida bàsicament per joves soldats originaris del Nord, posa de manifest la fi de la cultura de submissió i el despertar d'un nacionalisme regional. Molts militars locals afirmaven des de fa mesos la necessitat d'una guerra per acabar amb l'hegemonia política del Sud mentre el joc polític perdia força i les purgues ètniques dintre de l'exèrcit adquiria importants proporcions.

Tiemoko Coulibay, *Le Monde Diplomatic* (edició francesa), novembre de 2002.

Quines expectatives tenim per al futur?

La Lliga al 2027 (o 25 anys després)

La X s'ha convertit en una xarxa estable de grups de treball i recursos al servei dels ciutadans de l'àrea comarcal de Sabadell dins la metròpoli barcelonina, que volen treballar amb eficàcia pels drets humans i dels pobles.

Després de diferents processos de fusió, coordinació, federació, acords puntuals estables i altres iniciatives per optimitzar recursos i reduir protagonismes personals i grupals, la conurbació sabadellenca disposa d'una potent organització de defensa dels drets de les persones relacionada amb les principals xarxes mundials que treballen amb la confiança que un altre món és possible.

De fet aquests darrers vint-i-cinc anys han demostrat que és possible millorar globalment:

- L'ONU s'ha democratitzat molt més i ha guanyat en eficàcia i prestigi: no hi ha dret a veto, compta amb forces d'intervenció per emergències on la democràcia està amenaçada i s'ha proclamat una nova Declaració universal de drets de les persones, on s'han recollit noves sensibilitats culturals, socials, polítiques, econòmiques i medioambientals.
- Els Estats Units, un cop patida la secessió dels estats del Nord (amb sobirania compartida amb Canadà) i els del Sud (federats amb Mèxic), han moderat les seves pretensions imperialistes i l'actual Tractat de lliure comerç ha avançat cap a formules més justes de relació amb els països de Centreamèrica i Llatinoamèrica.

1977 2002

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES
Els primers 25 anys

L'any 1977 diem:

La Lliga dels Drets dels Pobles és un organisme d'abast internacional que es proposa lluitar per un nou ordre jurídic, econòmic i polític que tingui com a fonament el dret dels pobles a l'autodeterminació del seu futur. Vol també lluitar contra tota forma d'esclavatge, de dependència i de domini, i contra qualsevol manifestació de l'imperialisme.

La Lliga dels Drets dels Pobles sorgeix com una prolongació del Tribunal Rusell i es proposa potenciar la nova solidaritat de resistència a l'acció que l'imperialisme desplega a escala mundial.

La Lliga dels Drets dels Pobles vetllarà pel compliment de la Declaració Universal i treballarà pel seu reconeixement oficial en el suprem organisme de les Nacions Unides.

(Text extret del text de presentació de la Lliga de l'any 1977)

I en l'actualitat diem:

A la Lliga dels Drets dels Pobles estudiem els conflictes i la injustícia al món per denunciar-ne les causes. Estem amb els que l'economia actual margina i lluitem per canviar les actituds de la nostra societat enriquida.

(Text extret de la memòria de l'any 2002)

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES
Sant Isidre, 140 · Ca l'Estruch · 08208 Sabadell · tel. 93 723 71 02
www.lligadelsdretsdelspobles.org · info@ligadelsdretsdelspobles.org

- La Unió Europea, en ple procés de digerir totes les incorporacions possibles, ha signat diferents protocols de col·laboració amb el Magrib Unit, un cop aquest ha trobat el punt de coordinació necessària per sobreviure. L'espai euroàrab sembla que camina.
- La Xina ha crescut tant que és

una autèntica amenaça mundial des de tots els punts de vista: demogràfic, de sostenibilitat... L'ONU és l'espai ordinari de confrontació i diàleg entre la Xina i la UE.

- L'Àfrica ha avançat tímidament en la creació d'espais de cooperació entre els estats que s'han adonat que les seves unitats territorials són

herència i interès colonial i que els cal trobar altres formes per sortir del seu subdesenvolupament.

Al local de la X s'hi treballa les 24 hores del dia, com correspon a un centre avançat de recursos:

El punt d'informació presencial dona informació permanent en connexió amb diferents centres d'estudis i observatoris sobre l'estat del món i sobre totes les alternatives possibles al món actual. Els ciutadans s'hi adrecen dins un horari molt ample d'atenció personalitzada que sovint serveix per implicar-los en projectes concrets.

El web de la X, de manera permanentment actualitzada, explica què es fa des dels grups de treball de l'entitat, s'informa sobre les notícies de les contraparts dels països on es coopera i del seu entorn sociopolític.

El web disposa d'enllaços fixos o puntuals que amplien i relacionen les anàlisis i iniciatives de la X amb altres d'arreu del món. Per altra banda l'usuari associat de la X es pot baixar pel·lícules, música, fotografia i consultar el Servei de Documentació Internacional des del mateix web.

El Servei de Documentació Internacional, en tots els suports i formats coneguts, posa a l'abast de tothom documentació especialitzada i assequible per aprofundir en les causes del desenvolupament, l'origen i les teories i pràctiques en la resolució dels conflictes, l'educació intercultural, etc.

La revista electrònica Papers, ofereix una opinió contrastada i plural sobre els temes prioritaris de la

X, debats i iniciatives de treball alternatiu...

Els grups de treball segueixen sent el punt central de participació dels ciutadans que volen treballar d'una manera estable des de la X per un món més just per a tothom. Són grups d'estudi, anàlisi i disseny de propostes per dur a terme en xarxa amb altres organitzacions semblants d'aquí o d'arreu del món. És des d'aquests grups que es proposen a la Junta les diferents iniciatives que concreten l'ideari de la X (actualitzat molt sovint). La Junta defineix la política de l'organització i l'equip tècnic n'executa les accions programades.

Els grups han anat variant en funció de les necessitats sorgides a cada pas. Avui, febrer del 2027, són

Els grups de treball segueixen sent el punt central de participació dels ciutadans

aquests: Amèrica Llatina, Euromagrib, Balcans, Àsia, Àfrica Negra, Formació Permanent, Esplai Continu Multicultural, Fundació Politeia i Agència de Viatges Alternatius.

El 2027 com el 1977 les dones i els homes de la X els mou la mateixa inquietud. Són persones que comparteixen uns mínims principis ètics que els fa solidaris amb tots els que carreguen amb la pitjor part (la frase és encara dels anys fundacionals, però per desgràcia

avui és actual). Han après, en el si de la X, a posar-se en la pell dels altres, més enllà d'on hagin nascut ells o els seus pares o que tinguin un color diferent de pell. Aquest exercici els ha fet treballar colze a colze perquè tothom pugui exercir els seus drets començant per aquí mateix. Per això es troben homes i dones de la X treballant en cooperatives d'habitatge per a nouvinguts, viatjant en ecoturisme, col·laborant en iniciatives empresarials de comerç just (que lluny que queda aquell primer comerç just testimonial de fa trenta anys!) o participant en debats creadors d'opinió pública transformadora.

Però sobretot han après a no distingir-se dels altres, a saber que no són millors i que tot el que fan des de la X és el mínim que es pot fer per assolir nivells més alts de dignitat humana.

Vicenç Creus i Soley

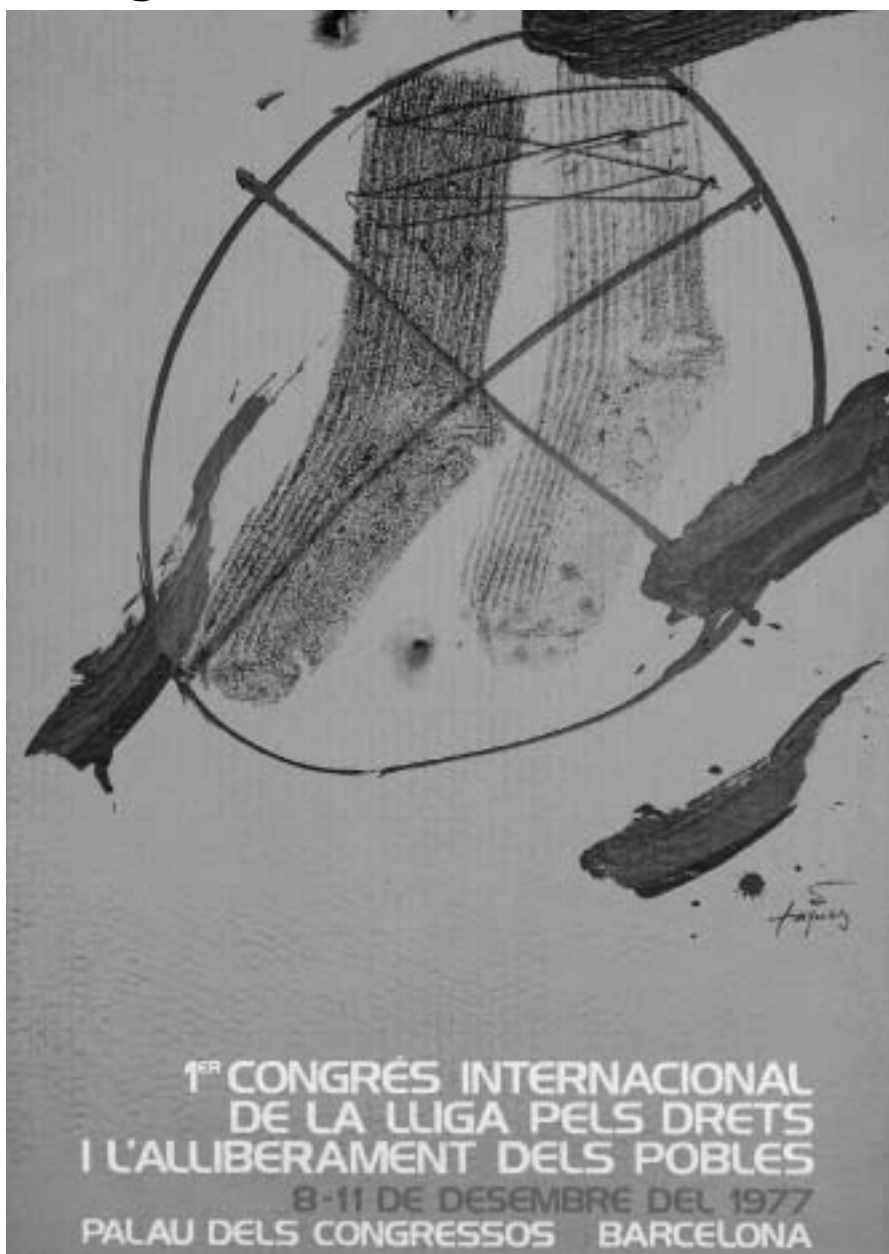
El primer congrés tingué un col·laborador de renom

Quan Antoni Tàpies va pintar un quadre per la Lliga

Arran de la commemoració del vint-i-cinquè aniversari de la Lliga dels Drets dels Pobles hem editat un cartell de l'artista sabadellenc Agustí Puig (el reproduïm a la portada d'aquest número) i n'ha estat lliurat un exemplar a tots els membres de la nostra entitat. No és freqüent encarregar la realització i disseny de cartells a reconeguts artistes, ja que la despesa és quantiosa, però la generositat de l'Agustí Puig ho ha fet possible.

També fa vint-i-cinc anys, amb motiu del Primer Congrés Internacional de La Lliga dels Drets dels Pobles, celebrat –potser fóra millor dir tolerat– a Barcelona del 8 a l'11 de desembre de 1977, es va editar un cartell de l'Antoni Tàpies. Alguns fundadors de la Lliga (Ignasi Pujades, Josep Ribera...) varen visitar el domicili particular de l'artista, que va rebre amb il·lusió l'encàrrec i va cedir gratuïtament l'obra. Aquest cartell fou reproduït al butlletí d'Agermanament del novembre de 1977. Els redactors de la publicació feien aquesta lectura de l'obra: Destaca la imatge de dos peus lligats, encadenats, oprimits, damunt d'un món que té un pas barrat al damunt. Aquest és el món que cal alliberar, i davant d'aquesta urgència, fins i tot les nostres quatre barres es dispersen espantades. Sí, a Catalunya, però en una Catalunya solidària amb tots els pobles oprimits, impactats de bales i sofriments.

Al llarg dels anys l'Ignasi Pujades ha guardat el cartell original de l'Antoni Tàpies. Retornat el 2001 a la

Cartell per al 1er Congrés Internacional de la Lliga pels drets i l'alliberament dels Pobles, del 1977 creat per Antoni Tàpies

Lliga, la junta directiva va informar l'assemblea general del febrer de l'any 2002 de les gestions realitzades per recuperar-lo i en va proposar la cessió en dipòsit temporal al Museu d'Art de Sabadell, cosa que

fou aprovada pels assemblearis. El dipòsit ha estat acceptat i el Museu s'ha compromès a emmarcar-lo i a tenir-ne cura de conservar-lo.

Isidre Carné

Cuales son las verdaderas intenciones de los Estados Unidos De Kabul a Bagdad

El primer aniversario del inicio de los bombardeos estadounidenses en Afganistán no ha interesado a casi nadie. El silencio al respecto contrasta, y poderosamente, con la parafernalia desinformativa que hubimos de soportar el 11 de septiembre pasado. Y eso que, en dramática demostración de que la solidaridad con las víctimas parece depender de su renta per cápita, el número de civiles muertos en Afganistán –hablamos, claro es, de despreciables y sucios orientales– excede con mucho al de los fallecidos en Nueva York y Washington algo más de un año atrás.

Ejercicios contables al margen, no puede ser más tétrico el balance de una razia norteamericana que, por lo pronto, exhibió una dudosísima legalidad. EEUU procuró olvidar en Afganistán la fórmula a la que se aferró en 1986, cuando intentó que el Tribunal Internacional de Justicia aceptase que la franca financiación y el aliento recibidos por la contranicaragüense no eran razón suficiente para atribuir la actividad de ésta al país que prestaba tales apoyos. Si agregamos que a los ojos de muchos las pruebas aportadas en lo relativo a la responsabilidad de Al Qaeda en los atentados de Nueva York y de Washington son débiles –lo eran, en cualquier caso, en octubre de 2001–, estará servida la conclusión de que Estados Unidos se ha limitado a aplicar, como casi siempre, la ley del más fuerte.

Tanto relieve como lo anterior lo tiene el nulo respeto dispensado al derecho de guerra. Sin testigos,

Incluso un sector de la patriótica sociedad americana se muestra en contra de la actuación de su gobierno y su país

empleando a la Alianza del Norte como carne de cañón, con el concurso de bombas de racimo y de uranio empobrecido, y al amparo de la destrucción de centros de comunicaciones, almacenes de combustible, industrias, hospitales y residencias de ancianos, EEUU no sólo es responsable de lo que ocurre en estas horas en Guantánamo: las masacres registradas en la bolsa de Kunduz y en la cárcel de Mazar-i-Sharif ilustran un proceder encaminado a sacarse de encima los problemas merced al exterminio del enemigo. No es más edificante, en fin, la condición de los aliados que Washington se cobró el otoño de 2001: el militarizado Pakistán de Musharraf, la autocrática dictadura de Karimov en Uzbekistán, la propia Alianza del Norte y la filantrópica Rusia de Putin compiten en una esperpéntica coalición de orgullosos terrorismos de Estado.

Moral y derecho aparte, habrá que preguntarse, también, por la eficacia

de las acciones militares estadounidenses. Aunque el argumento es de ida y vuelta, si hay que creer a los portavoces de la Casa Blanca, Al Qaeda, una ameba de consistencia gomosa, sigue campando por sus respetos y en modo alguno se ha desvanecido el riesgo de nuevos atentados. El otrora vicepresidente norteamericano, Al Gore, se ha sumado a la lista de quienes estiman, por añadidura, que EEUU se ha desentendido al cabo de la reconstrucción de Afganistán, de tal suerte que no sólo no ha recortado de forma apreciable las capacidades de la red de Bin Laden, sino que, muy al contrario, ha esparcido una vez más la semilla para que el fundamentalismo islamista recupere el aliento.

La trastienda geoeconómica del conflicto afgano ha hecho, en fin, que vacilasen algunas de las más firmes convicciones. La primavera pasada supimos que EEUU había planificado una operación militar en Afganistán mucho antes del 11 de

Otra vez, el petróleo parece ser un motivo de peso para atacar un pueblo

septiembre de 2001. Aunque los más ingenuos abrazaron la tesis de que semejante operación respondía al propósito de acabar con Al Qaeda, a la postre se ha abierto paso otra versión de los hechos que, con la riqueza energética de la cuenca del Caspio de por medio, refiere el deseo de extraer hacia el sur, a través de Afganistán, el petróleo y el gas correspondientes. Por si ello fuese poco, y volvamos a la geopolítica más rancia, Kabul ofrece una inestimable atalaya desde la que controlar los movimientos de Rusia, China, la India, Irak y Arabia Saudí.

Afganistán no es, con todo, sino el primer paso de una guerra que en modo alguno se libra contra el terrorismo: se trata de una lucha sin cuartel contra las disidencias más dispares. A menos que algo se tuerza, el próximo hito de este singular y desequilibrado combate se

El pueblo iraquí sumará a la represión de su propio gobierno la desgracia de una guerra, sin apenas tener conocimiento real de las verdaderas causas

llama Irak. Si hace cosa de un año sugerí que muchos de nuestros expertos, y la mayoría de nuestros dirigentes políticos, habían asumido un inquietante acto de fe cuando daban por descontado que EEUU se aprestaba a mostrar un comportamiento extremadamente medido en Afganistán, hoy es menester hablar de una inenarrable y consciente connivencia ante el tramado atropello que se prepara.

Y es que el sardónico secretario de Defensa norteamericano, Rumsfeld, no deja espacio para más. Poco importa que nadie haya entregado un solo dato de peso que relacione a Irak con el terrorismo internacional. De nada sirve que el régimen de Husein acepte el retorno, sin condiciones, de los inspectores, que era lo que, unas horas antes, exigía el propio Rumsfeld, para quien, y por lo demás, el hecho de que aquéllos puedan no encontrar armas de destrucción masiva en Irak en modo alguno significa que éstas no existan. Naciones Unidas, en fin, es objeto del enésimo vapuleo: o

aprueba la resolución que queremos –dice el jefe de Rumsfeld–, o actuaremos por nuestra cuenta, no sin antes rechazar cualquier propuesta orientada a vincular el cumplimiento, por Bagdad, de las resoluciones con el levantamiento de las sanciones. La rotundidad de los dirigentes norteamericanos –franqueza no se les puede negar– tiene su mejor botón de muestra en esa novísima doctrina que autoriza los ataques preventivos y enuncia el propósito de subordinar éstos a la ratificación de la hegemonía propia y a la expansión del modelo estadounidense de capitalismo (una ensalada, para entendernos, en la que se dan cita Enron y WorldCom, Cheney y Bush, Amoco, McDonnell Douglas y Union Carbide).

No es preciso sentir simpatía alguna por el autoritario, represivo y corrupto régimen iraquí para rechazar una campaña militar cuyos inmorales objetivos saltan a la vista: obtener las rentas electorales que procedan, darle alas a una mortecina yihad antiterrorista,

apuntalar la posición estratégica de Israel y, de nuevo, garantizar el control de lucrativos pozos de petróleo. Quien piense que detrás de todo esto hay algún deseo de devolverle la palabra al pueblo iraquí -doble víctima del régimen de Husein y de un embargo criminal- anda muy despistado, aunque no tanto como el que, a estas alturas, le atribuya al sistema de Naciones Unidas algún prurito de independencia. La experiencia de los últimos años es concluyente: la organización que preside Annan no ha sido capaz de detener los bombardeos estadounidenses y británicos sobre Irak, no ha impuesto sanción alguna a quienes se encargaron de transmitir a los servicios de inteligencia norteamericanos e israelíes la información obtenida por los inspectores internacionales y, en suma, no ha conseguido levantar un embargo que ha acabado con la vida de centenas de miles -se dice pronto- de niños. Es la misma organización, por cierto, que permite que Israel desoiga un sinfín de resoluciones del Consejo de Seguridad y que, dados tan penosos antecedentes, y sometida a presiones sin cuento, sortea con desparpajo su carta fundacional.

Se diga lo que se diga, no parece mucho más halagüeño el panorama de la Unión Europea. La historia es bien conocida: cuando se intuye que las amenazas norteamericanas tardarán en concretarse, los dirigentes de la UE guardan, a menudo histriónicamente, las distancias; cuando el tiempo de las hazañas bélicas llega, las disidencias, en cambio, se evaporan. Eso sin contar, naturalmente, a quienes, como Aznar, Berlusconi y el consejero delegado de la British Petroleum, se ofrecen generosos sin que nada se les haya pedido. Aunque no sólo se trata de eso: siendo

Los efectos del embargo impuesto a Irak ha dado un número escandaloso de víctimas civiles antes de que haya empezado el inminente conflicto bélico

perfectamente creíble que el canciller alemán, Schröder, se mantiene en sus trece de no participar en una agresión estadounidense contra Irak, nadie lo imagina dando un paso más y liderando un activo frente de rechazo.

Si la trama de intereses en la que se halla inmersa la UE es muy tupida, otro tanto ocurre con los aliados de Estados Unidos en el Oriente Próximo. Cuál no será la intensidad de las presiones recibidas que Turquía y Arabia Saudí -más temerosas de las secuelas de un ataque norteamericano que de las presuntas armas de destrucción masiva en manos de Husein- parecen dispuestas a hacer de tripas corazón y a engullir el riesgo de una revuelta popular a la que podrían sumarse los efectos de una eventual desintegración de Irak. En Riad, ahora bajo sospecha, los movimientos de EEUU se analizan con lupa, no en vano un Irak bajo férula estadounidense se vería premiado con un incremento en sus cuotas de exportación de crudo, en

detrimento de Arabia Saudí, a la que, a la postre, podría reemplazar como baluarte principal de Washington en el golfo Pérsico. Agreguemos, si así se quiere, el nombre de la cercana Rusia, que a cambio de su silencio complaciente habría recibido de la Casa Blanca garantías en lo que hace al reembolso de la deuda iraquí.

Como quiera que hay que arribar a alguna conclusión, en este caso parece sencilla: lo que en la percepción de tantos es una respetable lucha contra el terrorismo se nos antoja a otros una obscena demostración de barbarie que, lejos de trabar el desarrollo de aquél, no hace sino engordar su caldo de cultivo. Y no es estrictamente preciso que las secuelas de esa barbarie se revelen pasado mañana. La historia, que a menudo es lenta, suele ser, también, perseverante.

Carlos Taibo

Professor de Ciència Política a la Universidad Autónoma de Madrid.

Colombia vive una situación cada vez más compleja

Los orígenes del conflicto armado en Colombia

Intentar explicar los orígenes del conflicto armado en Colombia puede ser una labor muy complicada pues todo depende del punto de vista que se adopte. En este artículo vamos a intentar exponer algunos datos con opiniones de gente que viven este conflicto.

Colombia históricamente ha sido administrada como una gran finca por una clase alta conformada por las castas descendientes de inmigrantes extranjeros (españoles, ingleses, franceses, estadounidenses, italianos, alemanes, israelíes, libaneses...) quiénes, con las ayudas de sus gobiernos, han adquirido posiciones de privilegio en todos los ámbitos. Esto en detrimento de la mayoría de sus compatriotas, que son mestizos descendientes de indígenas, de negros esclavos llevados de África, o de inmigrantes de países menos favorecidos.

La injusticias sociales, políticas y económicas, provocaron a mediados de los años 50 la aparición de las primeras guerrillas. Fueron una respuesta a las persecuciones oficiales contra el partido liberal en el campo. El gobierno expandía la agricultura capitalista y la consolidación del latifundio tradicional utilizando métodos tales como la muerte, o la tortura y la expulsión de los campesinos de sus tierras. La guerrilla surge, e intenta crear, una especie de administración de justicia donde la gente acude a resolver sus problemas en medio de ese enorme caos.

Las diferentes partes que participan en el conflicto están viviendo unos años de desconcierto mientras el pueblo intenta sobrevivir a la situación

Dentro de la clasificación general de guerrillas, encontramos varios grupos surgidos en épocas distintas y de ideologías diversas. Vamos a enumerar algunas de ellas y sus características.

Las FARC constituyen el grupo guerrillero más antiguo, mejor organizado y con más tradición. No solamente en Colombia, sino en todo el continente. Sus orígenes datan del año 1947, y están vinculados al partido comunista, a los sindicatos agrarios y al campesinado colom-

biano, defendiendo a estos grupos delante de los propietarios. Su técnica de guerrilla en las zonas selváticas, hizo muy difícil su combate.

FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)

Cuando empezaron a perder el apoyo de esos grupos, intentaron mantenerlo a partir de amenazas, "retenes", extorsiones, secuestros, "vacunas", "pescas milagrosas"...

Más adelante, las FARC se asocian con grupos del narcotráfico para obtener armas y dinero a cambio de su protección y cese de hostilidades en su contra. Su líder actual es Manuel Marulanda, más conocido como "Tirofijo".

ELN (Ejército de Liberación Nacional)

El ELN fue creado en los años 60 por disidentes de las FARC, influidos por las teorías revolucionarias cubanas. A él se vincularon jóvenes provenientes de sectores universitarios y algunos sacerdotes católicos. Se convirtió en un grupo muy inflexible donde se combinaba la ideología marxista, con elementos fanáticos y mesiánicos aportados por sacerdotes, tales como algunos de sus dirigentes: el padre Camilo Torres, y más tarde, el cura español Manuel Pérez. Para mantener su pureza ideológica, a veces fusilan y ejecutan a algunos de sus miembros acusados de desviaciones y traiciones. Su financiación la consiguen en las extorsiones que llevan a cabo en las zonas petroleras.

EPL (Ejército Popular de Liberación)

El EPL se organizó en el año 1965 como el brazo armado del Partido Comunista de la línea china Mahoísta. Sus miembros se encuentran actualmente en pleno proceso de reinserción, por lo que son víctimas de asesinatos por parte de facciones disidentes del mismo grupo o de grupos paramilitares opuestos a negociaciones de paz.

M-19 (Movimiento 19 de abril)

Debe su nombre al robo, el día 19 de abril de 1974, de la espada del General Simón Bolívar, de la Quinta Museo del Libertador en pleno Bogotá. Nació como movimiento urbano de enfrentamiento a los partidos tradicionales y a sus oligarquías. Su ideología y acción política, eran las luchas populares por la liberación nacional. Se definieron como una organización político-militar, nacionalista y revolucionaria por el socialismo. Sus acciones sensacionalistas, como la toma del Parlamento, tuvieron mucho eco en la prensa. Desde marzo de 1990 se incorporaron a la vida democrática.

Al mismo tiempo que algunos de estos grupos guerrilleros, aparecen otros grupos muy determinantes en el actual conflicto armado que viene padeciendo Colombia. Son los grupos que surgen del negocio del narcotráfico.

Los campesinos, en los años 70, en plena crisis del arroz, el maíz, y los cultivos de toda la vida, empiezan a sembrar marihuana, que no necesita mucho cuidados y da grandes ganancias en poco tiempo. En los 80 se introducen las plantas de coca.

Si algunos campesinos, al principio, pudieran no estar del todo conformes con este tipo de cultivo y se resistieron a eso: qué hacer cuando ves que tu vecino se enriquece y a ti se te muere el segundo hijo por falta de platica, de alimento, de medicamentos... al final haces lo mismo.

El mercado de la droga empieza a ser manejado por los "cárteles" siendo entre ellos los más famosos

de Cali y los de Medellín, con sus respectivos capos: Pablo Escobar, los Ochoa, los Rodríguez Orejuela...

Las guerras abiertas y encarnizadas (sobretudo secuestros, asesinatos, torturas...) entre los distintos cárteles para conseguir el control de todo el negocio de la droga, originó la aparición de las llamadas Autodefensas o Paramilitares.

Autodefensas y Paramilitares

Aunque los primeros grupos de autodefensas ya datan de los años 70, cuando aparecen grupos de individuos vinculados a sectores económicos o políticos que defendían intereses partidarios o de un grupo determinado, mediante la utilización de la violencia, es en los años 80 cuando se consolidan al ir de la mano con el narcotráfico.

Respondiendo a la pregunta de por qué se tuvo que recurrir a estos grupos en Colombia, el sacerdote Adolfo Galindo Quevedo, expone lo siguiente: A mi me parece una reacción lógica, en tres meses se producen gran cantidad de secuestros que vienen a pedir 600 millones. (...) El dueño de una finca piensa, si tengo que pagar 20 millones por un secuestro, pago uno por defenderme y así ahorro 19 millones. Y se alía con el propietario vecino hasta venir a formar un pequeño ejército.

Los paramilitares empezaron ocupándose de los problemas entre cárteles de la droga, pero pronto ampliaron su radio de acción contra los impuestos que las guerrillas obligaban a pagar, tanto a estos cárteles como a los distintos propietarios de fincas: cómo no vas a contratar a unos sicarios para que te protejan si ya has perdido a tu padre y tíos en

manos de los guerrilleros, les has pagado las vacunas que piden, y aún así no tienen bastante.

El considerable desarrollo de las autodefensas, el rebasamiento a todo control efectivo por parte del ejército, los constantes desmanes, actos de barbarie, asesinatos, mutilaciones... atribuidos a estos grupos obligaron al Gobierno de Colombia a optar por aumentar el poderío del ejército, lo que condujo a la militarización del país, y a pasar unos asuntos en principio políticos, a militares.

No obstante, la credibilidad del gobierno en el tema de la eliminación de estos grupos, no fue muy alta, básicamente por tres motivos. Primero no brindó a la población la debida protección a la que tiene derecho, y segundo porque muchas de las acciones paramilitares contaban con el apoyo de miembros de las Fuerzas Armadas. Y tercero, porque un 90 % de los crímenes de esos grupos quedaron totalmente impunes.

En los años 90 se llegan a contabilizar más de 130 grupos paramilitares tanto a nivel nacional como regional.

Algunos del ámbito nacional son Muerte a Secuestradores (MAS), Alianza Anticomunista Americana, Movimiento Anticomunista Colombiano, los Extraditables, Comandos Revolucionarios de Colombia... Y la más conocida de todas, las Autodefensas Unidas de Colombia (AUC), lideradas por el comandante Carlos Castaño, antiguo miembro del ejército colombiano.

Por departamentos, nos encontramos que en el departamento de Antioquia, existían unos 18 grupos, en Atlántico unos 7, en Boyaca unos 3, en el Cauca unos 14, en Cundina-

Las FARC conviven con otros grupos revolucionarios y paramilitares

marca unos 12, en el Magdalena Medio unos 9, en el Meta unos 11, en el Valle del Cauca unos 19, en Santander unos 18, en el Huila unos 4, en Córdoba unos 5. Con nombres tan variopintos como Limpieza Total, Muerte a Antisociales, Sindicalistas y Comunistas, Ojo por Ojo, Frente Democrático de Amistad, Prolimpieza del Valle del Magdalena, Muerte a Militares, Plan Fantasma, etc.

Todos estos grupos de paramilitares, junto con los sicarios, los narcotraficantes, las guerrillas y la delincuencia común, y sobretodo la incapacidad de unos gobiernos por detener esta barbarie, con sus sendos fracasos en sus planes de paz, son los responsables del conflicto armado en Colombia.

Conflicto, que como siempre ocurre, encuentra a sus víctimas en la pobla-

ción civil más indefensa, obligada a desplazarse de las zonas de más conflicto para poder sobrevivir, dejando más de 35 mil kilómetros cuadrados abandonados o en manos de estos grupos. Se calcula que en los dos últimos años, más de 2 millones de colombianos se desplazaron internamente, acarreando graves consecuencias humanitarias, demográficas, sociales, culturales y económicas. Colombia es actualmente el cuarto país del mundo, después de Sudán, Angola, y Afganistán, con los índices de desplazados internos más alta. Y estos desarraigados son el posible foco de un nuevo detonante de violencia al no encontrar respuestas a su situación.

Y ante este panorama ¿cuál es la solución?

Carmina Pons Torra

La madurez de los movimientos antiglobalización

La mundialización de las resistencias y de las luchas contra el neoliberalismo

Asistimos hoy en todos los continentes a un florecimiento de movimientos sociales, de numerosas iniciativas en los ámbitos económico y social, de reacciones culturales a la desintegración social, que se manifiestan a través de corrientes nacionalistas, regionalistas, religiosas... El campo social se encuentra atravesado a escala mundial por una serie de sacudidas, que parecieran no tener un vínculo entre ellas.

Es llamativo constatar que, de forma cada vez más recurrente, los fenómenos sociales desembocan en una deslegitimación del sistema económico; ya que el capitalismo afecta visiblemente los intereses no sólo de los trabajadores incluidos directamente en la relación capital/trabajo, sino también de diversos sectores de la población mundial afectada indirectamente por la lógica del sistema económico; es decir, por intermedio de los mecanismos financieros (fijación de precios de materias primas, servicio de la deuda, tasas de interés, fuga de capitales, etc.). No todos tienen el mismo nivel de conciencia, pero el fenómeno se encuentra en progresión, tal como pudo observarse en Seattle, Washington, Ginebra, Praga, etc.

Pero la deslegitimación no basta. Hay que formular alternativas y es preciso decir que, en este ámbito, el florecimiento de resistencias y de

luchas no ha producido grandes propuestas que superen la dimensión micro. La caída del socialismo del este europeo y la integración progresiva de la mayoría de los regímenes socialistas a la economía de mercado no contribuyen a aclarar los espíritus. Los nuevos análisis que comienzan a elaborarse en los ámbitos intelectuales no se han encarado aún en el nivel de la acción.

Para comprender mejor la dinámica contemporánea de las resistencias y de las luchas es preciso recordar de forma sucinta cómo la actual mundialización de la economía capitalista, bajo su forma neoliberal, afecta la situación de las clases populares de todo el mundo, aun de amplios segmentos de las clases medias.

El proceso contemporáneo de mundialización capitalista y sus efectos sociales.

Muchos medios de comunicación social hablan de los movimientos "anti-mundialización", lo que constituye, de forma consciente o inconsciente, una forma de desplazar la significación del problema. La mayoría de las reacciones que se observan, salvo las de los fundamentalistas nacionalistas o religiosos o incluso la

efervescencia pentecostal o carismática despolitizante, no se oponen en nada a la universalización de las relaciones humanas, sino a la apropiación del fenómeno por parte de los poderes económicos.

Características sociales de la mundialización contemporánea

La mundialización del capital y de las decisiones económicas afecta a amplios aspectos de la vida humana. Sabemos bien lo que esto significa en el plano estrictamente económico, pero es preciso subrayar la penetración de la lógica del mercado en ámbitos cada vez más numerosos de la vida humana como la educación, la salud, la seguridad social, la cultura. Cuando la lógica mercantil penetra estos ámbitos, debilita el carácter de los mismos como derechos humanos progresivamente conquistados a través de luchas sociales; dejándolos así entregados a la solvencia de los individuos. Esta lógica conlleva en sí misma la exclusión de los pobres o, en el mejor de los casos, su reducción a un objeto de asistencia. No es por lo tanto llamativo que, como fruto de la acción de los medios de comunicación, cada vez más gente reaccione frente a esta situación.

Las conquistas que los trabajadores habían logrado, al menos parcialmente, en su beneficio a través de las luchas sociales son hoy objeto de una reconquista por parte del capital. En primer lugar se trata del Estado, atacado por un lado en sus funciones económicas y sociales y reorientado al servicio de los intereses de los capitalistas y, por el otro, de las organizaciones internacionales y de la ONU, crecientemente gobernadas por los organismos financieros y comerciales (Banco Mundial, FMI, OMC) y colonizadas por las empresas multinacionales.

Todo esto se sitúa en la lógica del proceso de acumulación y no es necesario recurrir a ninguna teoría del complot para explicarlo. El neoliberalismo no es más que una nueva estrategia del capital para recuperar su capacidad de acumulación; que es consecutiva a la disminución relativa de la productividad que condujo al agotamiento del modelo keynesiano, y a las nuevas posibilidades del cual dispone para recolonizar las economías de la periferia. Esto permitió acentuar las presiones contra toda tentativa de organizar la economía sobre bases distintas. La aceleración del proceso de acumulación significó una doble ofensiva: por un lado contra el trabajo y por otro contra el Estado. A estos efectos se recurre a todos los medios disponibles, económicos, culturales, políticos y militares.
(...)

La definición de las alternativas.

Es en este sentido que utilizamos el plural para las alternativas. Ya no es más posible hablar de un único modelo rígido y portador de todas las soluciones. La transición de la orga-

nización capitalista de la economía hacia el post-capitalismo es un proceso de largo plazo. Es preciso construir las alternativas colectivamente y de forma permanente en función de un hilo conductor que podríamos llamar, en el sentido positivo del término, la utopía. Ya que, contrariamente a lo que postula la ideología neoliberal, existen alternativas.

Se trata pues de construir las alternativas a diferentes niveles, siendo el primero de ellos el de la utopía; es decir, ¿qué sociedad queremos? Este es el proyecto movilizador, que se refiere a una definición global y colectiva. Incluye una dimensión ética y posee una base plural. No se trata de hacer tabla rasa del pasado e ignorar los aportes del pensamiento y de las experiencias del socialismo. Pero no podemos desconocer todos los aportes realizados por las tradiciones filosóficas y religiosas a lo largo de la historia y según las culturas. Sin embargo, para poder ser realizada a largo plazo, la utopía sólo puede ser post-capitalista. La misma no puede contentarse con un simple arreglo humanista de las relaciones sociales existentes o de las regulaciones propuestas por el neoclasicismo económico o por el liberalismo social.

Sin embargo, para poder concretizarse, la utopía precisa de objetivos a mediano y corto plazo. Éstos se sitúan en los campos concretos de la acción colectiva: económica, política, ecológica, social, cultural... No entraremos en detalles en el marco de este trabajo. Esta precisión no puede evitar un doble principio ya expresado: un análisis de las relaciones sociales concretas y de sus efectos y un objetivo post-capitalista. En función de esto, muchas de las propuestas concretas serán similares a las regula-

Para construir una alternativa sólida es importante definirla colectivamente

ciones propuestas por aquellos que quieren dar al capitalismo un rostro más humano, pero inscritas en una filosofía bien diferente. Es la diferencia entre un neo-keynesianismo y un post-capitalismo.

En esta perspectiva, la mundialización de las resistencias y de las luchas será algo más que la simple suma de las iniciativas existentes en el mundo y que ponen de manifiesto la insatisfacción de millones de seres humanos, y pasará a revestir un carácter orgánico. Sin duda estas iniciativas surgen por todas partes, pero no será cualquier tipo de mundialización el que las transformará en eficaces a largo plazo. El camino será largo, pero es posible. Es lo que Porto Alegre mostró y como lo decía Eduardo Galeano en esta ocasión: «Dejamos el pesimismo para tiempos mejores».

François Houtart

Director del Centre Tricontinental,
Louvain-la-Neuve (Bélgica)

Tots aquests llibres els podeu consultar a la Biblioteca de la Lliga

Bibliografia destacada

Un llibre, un autor

Europeos en extinción

Karl-Markus Gauss;
Poliedro, Barcelona,
2002, 271 pàgines

La història d'Europa és el resultat de la història de les seves minories, de la seva diversitat lingüística. Però en aquest mosaic de pobles molts d'ells estan ara en vies de desaparèixer. L'autor, nascut a Salzburg el 1954, en fa un repàs en aquest volum que pot ser considerat un llibre de viatges, ja que és fruit dels que va fer els anys 1999 i 2000 per diferents i allunyades zones d'Europa. Els protagonistes són, entre d'altres, els sefardites de Sarajevo, els habitants de Cosenza, al sud d'Itàlia o els de Bitola (Aromanos, Macedònia). Paisatges i gents que la sensible càmera de Kurt Kaindl ha fotografiat i il·lustrat el text. S'inclou també una breu bibliografia.

Justicia global. Las alternativas de los movimientos del Foro de Porto Alegre

Rafael Diaz-Salazar
(ed.), Icaria-Intermón
Oxfam, Barcelona,
2002, 366 pàgines.

En aquesta obra es presenta la creació de xarxes internacionals de moviments per la justícia global, gràcies a la iniciativa d'una nova societat civil que s'està formant des de les protestes ciutadanes a Seattle i Gènova. Volem creure que un altre món és possible i la màxima expressió d'aquesta ciutadania internacionalista és el Fòrum de Porto Alegre.

Díaz-Salazar és professor de Sociologia a la Universitat Complutense de Madrid i director de l'Observatori de Polítiques de la globalització i moviments socials.

En aquest volum que coordina ofereix les propostes dels grans moviments socials i de les ONG més importants: ATTAC, Via Campesina, Oxfam, Greenpeace, Marcha Mundial de las Mujeres, etc. Es recullen manifestacions de Noam Chomsky i José Bové sobre diversos aspectes de la globalització: comerç, empreses transnacionals, deute extern, crims ecològics, etc.

Amb un pròleg d'Ignacio Ramonet i un epíleg de Susan George, el llibre és una eina fonamental per conèixer totes les propostes i programes de canvi per a una globalització més justa. S'acompanya d'un CD que conté els documents del I i II Fòrum Social Mundial i un directori de moviments socials.

Chile: un duelo pendiente. Perdón, reconciliación, acuerdo social.

Ricardo Capponi, Ed.
Andrés Bello, San-
tiago de Chile, 1999,
233 pàgines

L'autor, professor de Psiquiatria a la Universitat Catòlica de Xile i membre de L'Associació Psicoanalítica, ens ofereix una sòlida reflexió sobre el dol i la reconciliació des de diferents angles. En primer lloc parla de la pèrdua i el procés de dol individual; a continuació exposa l'anàlisi psicològica de la reconciliació social. S'empren conceptes de psicoanàlisi amb L'objectiu de desvetllar el desafiament polític i psicològic que viu Xile en aquests moments. La tesi de l'autor és la possibilitat de resoldre aquest conflicte amb l'aplicació de conceptes psicoanalítics.

Adreçat a un públic heterogeni, el llibre posa exemples de pel·lícules reconegudes, com La mort i la donzella de Roman Polansky, i obres literàries igualment celebres, com Els miserables, de Víctor Hugo. Inclou una útil bibliografia.

La historia prohibida del Sáhara Español.

Tomás Bárbulo, Ed.
Destino, Barcelona,
2002, 344 pàgines

Fa 27 anys que el Sàhara Occidental va deixar de ser la província número 53 d'Espanya, però el futur incert d'aquest territori i de la seva gent, continua despertant una insòlita emoció a Catalunya, per sobre d'ideologies polítiques i d'interessos econòmics. Aquest llibre ofereix una visió inèdita sobre les raons d'aquest sentiment de proximitat. El seu autor ha tingut accés a mig miler de documents classificats com SECRET en diversos arxius militars i civils. Aquest material, fins ara desconegut, pren el seu significat juntament amb dues centes entrevistes realitzades al Sàhara (El Aaiún), Algèria (els camps de refugiats de Tinduf), Marroc (Rabat i Casablanca) i en diverses poblacions espanyoles. El resultat és una història apassionant d'heroisme, crims, amistat, traïcions, diners i interessos polítics, en el que s'enfronten reis, presidents, primers ministres i fins i tot pastors. Els seus retrats, les seves converses privades, els seus actes ocults, reconstruïts, amb tot detall, ofereixen, entre d'altres temes essencials, la clau de les relacions d'Espanya amb les nacions del Magrib.

El choque de los fundamentalismos. Cruzadas, yihads y modernidad.

Tariq Ali, Alianza Editorial, Madrid, 2002, 447 pàgines

Tot i que les referències als fets de l'11 de setembre de 2001 són ineludibles, el llibre ha tingut un llarg període de gestació. La intenció d'Ali és mostrar la raó per la qual una gran part del món no considera que l'imperi nord-americà tingui les virtuts que li atribueix el seu president Bush. Seguint un fil autobiogràfic que arrenca de la seva infància a Lahore, l'autor parla de l'Islam, els seus mites fundacionals, la seva història i cultura i també, les seves dimensions. Explica el naixement del wahabisme i del sionisme, i reflexiona sobre Afganistan i Catxemira. Rebat les tesis de Fukuyama a La fi de la història i de Huntington aportant un judici crític ben fonamentat.

El volum inclou una entrevista a Isaac Deutscher sobre la guerra àrabo-israeli, publicada el 20 de juny de 1967 a New Left Review, que conserva plena vigència, i un complet índex alfabètic permet una lectura selectiva. En definitiva, vol ser un pont que acosti Orient i Occident, l'Islam i el Cristianisme, en la necessitat absoluta que tenen d'entendre's i respectar-se.

Tariq Ali

És un novel·lista prou conegut amb títols com El quintet de L'Islam, a més de realitzador de cinema, guionista i autor de llibres d'assaig sobre història o política. Nascut a Lahore (Pakistan) en el sí d'una família musulmana, va rebre no obstant una educació laica i des de molt jove viu a Londres. Durant els anys 60 va destacar com a líder de la contestació juvenil. Es defineix com a "musulmà no musulmà", amb la intenció de posar en relleu el seu ateisme. Aquesta circumstància li permet veure L'Islam amb una gran coneixença i alhora objectivitat.

Celebració dels 25 anys de Lliga dels Drets dels Pobles

Al mes de desembre vàrem realitzar els dos darrers actes relacionats amb la celebració dels 25 anys.

Concretament, el 10 de desembre François Houtart, va venir directament des de Bèlgica per participar en la conferència Els Drets Humans en el marc de la mundialització. Lluites, canvis, moviments socials i alternatives a l'economia neoliberal. Houtart és director del CETRI (Centre Tricontinental), professor emèrit de la Universitat de Lovaina, secretari executiu del Fòrum Mundial per les Alternatives, membre del Consell Internacional del Fòrum Social Mundial (Porto Alegre) i president de la Lliga Internacional pels Drets i l'Alliberament dels Pobles.

La introducció a la conferència la va fer Fermí Vallbé, soci de la Lliga dels Drets dels Pobles i membre fundador de la Fundació Sabadell Solidari.

La segona activitat va ser el sopar de commemoració dels 25 anys, el dia 13 de desembre, amb l'objectiu de reunir aquelles persones que formem part, o que han format part de la Lliga. Durant el sopar es va realitzar un homenatge de reconeixement a dos militants històrics de l'entitat: en Vicenç Creus i en Joan Casañas.

Després del sopar hi va haver l'actuació de Martha Escudero, una conta contes mexicana acompanyada d'un grup de música.

També vàrem aprofitar la trobada per inaugurar l'exposició 1977-2002 Lliga dels Drets dels Pobles. Els primers 25 anys. Al llarg de la nit ens vàrem reunir prop de 100 persones.

Ètica i mitjans de comunicació. poden anar plegats? A càrrec de Sílvia Còppulo

Politeia, escola de Formació Política de la Lliga dels Drets dels Pobles, ha programat per aquest curs una seguit d'activitats relacionades amb l'ètica i els mitjans de comunicació.

La primera d'aquestes activitats va ser la conferència que va fer Sílvia Còppulo partint de l'objectiu d'intentar establir quina relació hi ha entre els mitjans de comunicació i l'ètica, i com influeixen mútuament. També es va fer un repàs

als organismes que controlen èticament els mitjans, i quin grau d'influència real tenen els mitjans de comunicació en la nostra societat.

Sílvia Còppulo és periodista i psicòloga, actualment dirigeix el programa "Catalunya en Plural amb Sílvia Còppulo" de COMràdio i és professora de periodisme de la Universitat Pompeu Fabra. A la conferència hi van assistir unes 110 persones.

Properes activitats

El grup dels Balcans ha organitzat pel mes de març el Cicle de conferències sobre l'Europa Oriental. Conflictes, nacionalismes i religions a Txetxènia, Turquia i a l'ex - Iugoslàvia. El cicle està dirigit per Carlos Taibo, professor de la Universidad Autónoma de Madrid.

El 13 de març el mateix Carlos Taibo parlarà sobre Txetxènia. El 19 de març Raül Romeva, de la Càtedra UNESCO sobre la Pau i Drets Humans parlarà sobre l'antiga Iugoslàvia. El 26 de març Antonio Ávalos, de la Universidad Autónoma a Madrid parlarà sobre Turquia.

Les tres conferències es duran a terme a la Biblioteca Vapor Badia

(C/Tres Creus, 127-129 de Sabadell).

En relació amb les activitats de Politeia relacionades amb l'ètica als mitjans de comunicació, és el seminari Mitjans de comunicació i política. Anàlisi i interpretació de la informació, dirigit i coordinat per Joan Brunet i Mauri periodista i consultor. President de la demarcació de Barcelona del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Les dates que es durà a terme són el 3, el 8 i el 10 d'abril. Pel que fa al professorat, es comptarà amb: Joan Brunet; Francesc Triola, periodista. Director del programa Tots x tots de COM ràdio; i amb Xavier Roig, periodista i consultor. Expert en comunicació política

p a p e r s

Publicació de la

**LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES**

Podeu obtenir més informació a través de la nostra web
www.sabadellsolidari.org/lliga
o contactar amb nosaltres mitjançant l'adreça electrònica
lliga@sabadellsolidari.org

Utilitza aquest imprès si desitges fer-te soci/a de la Lliga dels Drets dels Pobles

Sí, desitjo col·laborar en els projectes i activitats que organitza la Lliga

**LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES**

Dades personals

Nom i cognoms: Data de naixement:
DNI: E-Mail:
Domicili: Població:
Codi Postal: Telèfon:

Vull fer una aportació anual de €

Dades bancàries

Entitat	Oficina	DC	Compte corrent
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Data	Signatura del titular		
<input type="text"/>			

*També pots fer-te soci/a de la Lliga a través d'internet o per telèfon (al 93 723 71 02)

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES: Carrer Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch) 08208 Sabadell